

'Werken met jonge mensen is niet sukkelig'

Interview met Frans Ruyter

Frans Ruyter is als leraar economie verbonden aan de vrijeschool in Rotterdam. Pas sinds een paar jaar is hij daar trots op. Hij lapt de, zoals hij het noemt, sukkelige status die het werken met pubers geniet, aan zijn laars. 'Economie is de spiegel van hetgeen mensen bezighoudt,' zegt hij, 'en daarvoor wil ik jongeren liefde bijbrengen.' Over een leven van twaalf ambachten, dertien liefdes, een handvol kunst en jaren onderwijs.

Ingrid Gouda Quint

Er was een tijd dat Frans Ruyter gekleed ging in een krijtstreepje. In de jaren zeventig was dat, toen het juist helemaal not done was om je te kleden op een manier die op enigerlei wijze hang naar status en succes verried. Waar zijn leeftijdsgenoten gehuld gingen in wijde truien en in broeken die, voor ze op het Waterlooplein belandden, betere tijden hadden beleefd, stapte Ruyter rond in voor die tijd hele foute kleding.

Anno 2004 evenwel, nu de hele wereld ronddraaft in driedelig grijs en zwart, draagt hij een casual overhemd op een spijkerbroek. Het tekent hem. Frans Ruyter is geen meeloper, geen trendvolger – met vallen en opstaan heeft hij zijn eigen pad gezocht en gevonden. Voor Motief loopt hij het spoor terug en daarvoor gaat hij terug in de tijd, ruim dertig jaar.

'Na de hbs wilde ik studeren,' vertelt Ruyter. 'Ik had tamelijk stuurloos gekozen voor culturele antropologie. Geen idee wat het inhield, het klonk mooi, maar het werd niks. Ik ben iemand met een sanguinisch temperament, heb een heel brede belangstelling en vind veel dingen interessant. In mijn directe omgeving gebeurden een aantal schokkende dingen – iemand die psychotisch werd en een vriend die zelfmoord pleegde. Zielsmatig brachten de gebeurtenissen geen verandering bij mij teweeg, maar het voelde wel alsof ik leefde onder een donkere wolk. Ik woonde in een flat in Diemen op dertien hoog. Ik ben in de studentenkeuken die ik deelde met andere bewoners mijn motorfiets gaan repareren. Dat vonden mijn medestudenten niet leuk, dus er kwamen klachten. Ik besepte dat ik een redelijk onaangepast figuur was, maar ik begreep ook dat iedereen zijn eigen leven moet leiden. Ik ben vertrokken en heb vanaf dat moment van alles ondernomen om uit te zoeken wat voor mij een betekenisvol leven is.'

Piketpaaltjes in je leven

In willekeurige volgorde: Frans Ruyter kluste voor particulieren, was meubelmaker, zat twee maanden op de binnenvaart, deed een maand telefonisch verkoopwerk, stond met Japanse zeewier op de markt en nadien met spullen die hij uit het grofvuil op straat viste. Hij volgde een kunstopleiding aan de Vrije Academie, werkte als kok in het Oost-West Centrum in Amsterdam en organiseerde daar ook de kinderopvang waarvoor hij onder meer kindercircusachtige activiteiten ontplooidde, hij hield zich intensief bezig met natuurvoeding, kookte en fotografeerde culinaire stillevenns om een kookboek op de markt te brengen. Hij begeleidde drop-outs naar de arbeidsmarkt, organiseerde voor studenten busreizen langs verschillende bedrijven zodat ze zich beter konden oriënteren op hun toekomst, was een jaar taxichauffeur, één dag vuilnisman, studeerde anderhalf jaar bouwkunde, was schilder in Madurodam, organiseerde tien jaar lang avontuurlijke kinderkampen voor kinderen tussen de zes en zestien jaar waarbij veel aandacht uitging naar het werk op de biologische boerderij en besteedde veel tijd aan kunst in de vorm van

straatkunst en kunst opdrachten.

Tijdens zijn zoektocht ontmoette hij hier en daar mensen die de piketpaaltjes sloegen voor zijn leven. Sommigen hadden verbintenis met de antroposofie. 'Ik ervoer dat zij werden gedreven door iets dat hen inspireerde,' zegt Frans Ruyter. 'Het was de manier waarop zij in het leven stonden. Ik beleefde dat zij deels onzelfzuchtig waren en hoe dat in de praktijk uitpakte. Die onzelfzuchtigheid leidde vaak tot kwaliteit en dat sprak mij aan. Ik voelde me met hen verwant. Na een zoektocht van ruim tien jaar en twaalf ambachten voelde ik de sterke behoefte om me maatschappelijk te verankeren. In de loop der jaren was ik bekend komen te staan als een manusje van alles. Mensen zeiden: 'Frans Ruyter? Wat kan die nou eigenlijk? Hij is geen doorzetter.' Lex Bos heeft me in die periode geholpen met beroepskeuzegesprekken en die hebben erin geresulteerd dat ik in 1986 ben gestart met de studie bedrijfseconomie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Ik was 32. Die studie paste goed bij me. Economie is de spiegel van hetgeen mensen bezighoudt en achteraf bezien kan ik zeggen dat ik door de opleiding enorm ben gevormd. Langzamerhand begon ik te beseffen dat ik mijn bestaan moest zoeken in het cursus- en onderwijsveld. De rode draad in mijn leven bleek het werken met jonge mensen.'

Authentieke mensen

In de tijd dat hij in Amersfoort en Zeist woonde en werkte, bouwde Frans een vriendenkring op die belangrijk werd voor zijn toekomst. Hij kwam in contact met mensen van het Nederlands Instituut voor Organisatie Ontwikkeling, van de Triodos Bank en van Arta en daardoor realiseerde hij zich steeds meer dat zijn focus was gericht op antroposofie en het praktisch werken met mensen. Hij las Over de redding van de ziel, het laatste boek van Bernard Lievegoed. Dat opende hem de ogen voor de dieperliggende esoterische grondslag van de drieslag hoofd, hart en handen en het deed hem de strubbelingen binnen de Antroposofische Vereniging beter begrijpen. Vijftien jaar eerder al had hij zich laten uitschrijven uit de katholieke kerk – nu (1986) werd hij lid van de Antroposofische Vereniging. Haast ten overvloede voegt hij daaraan toe: 'Ik voelde me, meer dan tot de Gesamtausgabe, aangetrokken tot de werkgebieden. Daarin vond ik "authentieke" mensen – mensen die in wat zij doen betekenisvol zijn. Bij die wereld en vooral die mensen wilde ik horen. Als je je bewust bent van een ander en vanuit die visie aan de slag gaat, lever je kwaliteit en daar gaat het mij om. Ik hecht veel waarde aan kwaliteit.'

Waar de woorden aanvankelijk soepel stroomden, stopt nu het gesprek. Ruyter kijkt voor zich uit, lijkt zelfs even te worden besprongen door opmerkingen die alleen hij hoort. 'Terugkijkend kan ik zeggen dat mijn zoektocht veel heeft opgeleverd, maar ook veel heeft gekost,' zegt hij. 'De ene na de andere partner werd horendol van mij. Ik begrijp best dat het moeilijk is om te leven met zo'n type als ik, bij wie je niet kunt volgen waar het om draait – zo'n man die de ene dag dit vindt en dan weer dat. Dat maakt een onbetrouwbare indruk. Daarmee ben ik niet zelig, ik constateer alleen een feit. Ik heb heel wat relaties gehad en ben uiteindelijk zelfs in de Christengemeenschap getrouwd. En helaas twee jaar daarna ook weer gescheiden.'

Weer een stilte en dan: 'Het heeft iets met de vermeende mannelijkheid te maken. Of het ontbreken daarvan. Mannen horen kennelijk voor zekerheid te zorgen, dat is een oerfenomeen, maar ik ben zo'n man die vaak bestaansonzekerheid heeft gekend. Ik heb vrouwen die zekerheid niet kunnen bieden. Ja, nu ik een baan heb als leraar aan de vrijeschool ken ik zekerheid, maar nu weet ik ook dat ik veel vrije ruimte nodig heb. Of ik nooit heb gezocht naar een vrouw die de mannelijke rol van kostwinnaar op zich had willen nemen?' Verbaasde blik: 'Nee, nooit. Ik heb er zelfs nooit aan gedacht.'

Hoofd, hart en handen

Het mag dan een half mensenleven hebben geduurd, maar nu weet hij het dan zeker: 'Het onderwijs is het maatschappelijk terrein waar ik thuishoor,' zegt hij met een stellige knik van zijn hoofd. 'Ik ervaar bij jongeren dat ze de toekomst in zich dragen. De acties die je

met hen onderneemt, moeten ook daarop zijn gericht. Wat mij daarnaast aanspreekt binnen de vrijeschool is de oriëntatie op hoofd, hart en handen. Rudolf Steiner heeft overigens geen richtlijnen gegeven voor de manier waarop economie binnen het vrijeschoolonderwijs vorm moet krijgen. Daardoor heb ik de ruimte om veel zelf in te vullen.

Onze school kent twee voorzitters van de pedagogische vergadering en een van hen ben ik. In die vergadering vragen we ons allerlei vanzelfsprekendheden opnieuw af. Dat is hard nodig ook, want we zitten in een overgangperiode. Enerzijds hebben we te maken met ons respect voor het verleden en anderzijds komt de zelf opgelegde examenregeling binnen. In de vergadering hebben we het over hoe we de spreuk "Vanuit de geestelijke wereld is dit kind tot u gekomen, gij zult zijn raadselen onthullen van dag tot dag, van uur tot uur," in het lesrooster inhoud kunnen geven en concreet kunnen maken. Er staat bijvoorbeeld niet "Gij zult dit kind voorbereiden op het centraal examen," maar in de praktijk krijgen we daar wel mee te maken. Bij de keuze voor integratie van landelijke schoolexamens vmbo, havo en vwo heeft de vrijeschoolbeweging gekozen voor een vlucht naar achteren. Dat is misschien voorlopig noodzakelijk om niet a-maatschappelijk te worden, maar het is wel kiezen voor iets ouds dat de samenleving niet verder brengt. Integendeel, het levert een sociale monocultuur op en het gevolg daarvan is verlies aan diversiteit. Ik vermoed dat die dwang achter die landelijke examens te maken heeft met de angst dat de kinderen niet goed terechtkomen. Maar door die enorme druk die het examen inmiddels vormt, verarmt het onderwijs. In krantenadvertenties kun je lezen dat bedrijven voor hun vacatures altijd zoeken naar creatieve geesten. Neem maar van mij aan dat geen leerling daarvoor wordt opgeleid. Nee, het centraal examen, dat is de norm. Juist in dit opzicht zou de vrijeschool een vernieuwingsschool kunnen zijn. Maak leraren verantwoordelijk voor hun eigen onderwijsveld. Op onze school heerst het klimaat om hierover te praten. In die zin heb ik mijn draai helemaal gevonden: vanuit de antroposofie ben ik bezig in het onderwijs. Ik heb het gevoel dat ik er voorlopig niet raak uitgekeken. In de Rotterdamse vrijeschoolomgeving voel ik me herkend en erkend. Ik voel me welkom en mag mijn dingen zeggen en doen. Dit is mijn karma – althans, zo beleef ik dat nu. Hier moet ik mee doorgaan.'

Digitale ontmoeting

Als het enigszins kan, begint hij zijn dag in contemplatieve stilte. 'Ik beoefen een vorm van meditatie,' legt Ruyter uit, 'die je nog het best kunt omschrijven als een soort communicatie met de geestelijke wereld. Ik spreek zinnen uit, hardop en onhoorbaar, die dagelijks wisselen. Het sterkt me en ik beleef dat er uit die andere wereld iets terugkomt. Met die meditatiemomenten wil ik mezelf openstellen voor de inval. Als ik het niet regelmatig doe, verval ik al snel weer in het stadium van "waar ben ik nou eigenlijk mee bezig?"'

Intussen groeit er ook een andere toekomst. 'Mijn ene baan is leraar, maar daarnaast ben en blijf ik kunstenaar,' verduidelijkt Ruyter. 'Mijn laatste project is de video '8tien' waarvoor ik acht leerlingen uit de twaalfde klas heb laten vertellen over zichzelf, hun toekomst en de vrijeschool. En nu bereid ik me voor op het internationale project "Vrienden op School". Jongeren vinden het leuk om door middel van foto's naar elkaar te kijken. Naam eronder, mailadres erbij en als pakket bij de andere school op de gang hangen. De school moet verder niets doen, dat doen de jongeren zelf wel. Het project verkeert nog in de praatfase. Meer kan ik er niet over zeggen, behalve dan dat ik dit soort digitale ontmoetingsvormen zie als een nieuwe manier om belangstelling te wekken voor elkaar. Noem het voor mijn part sociale kunst.'

Praktisch uitvoerbaar

Maatschappelijk heeft hij zijn draai gevonden, filosofisch bezien blijft hij ontvankelijk voor alles wat een zinnige boodschap uitdraagt en in de praktijk toepasbaar is.

'Antroposofie vind ik interessant omdat het een praktische kant heeft,' legt Ruyter uit. 'Je

kunt je suf lezen en lid worden van de Antroposofische Vereniging, maar het hóeft niet. Antroposofie heeft handen en voeten, het is een praktisch ideaal waar iedereen de tanden in kan zetten en je komt het gedachtegoed van Steiner tegen in alle geledingen van de maatschappij, zonder dat het overduidelijk geafficheerd hoeft te zijn. Voor mij is de kern ervan dat je het maatschappelijke leven er kwalitatief mee kunt invullen. Wijs een willekeurig gebied aan en je ziet dat er kwalitatief hoogstaand werk wordt verricht als er mensen bezig zijn die zijn geïnspireerd door de antroposofie. Kijk maar naar een therapeuticum bijvoorbeeld of naar een instelling als de Triodos Bank. Daar staat tegenover dat de Antroposofische Vereniging net als alle andere clubjes en verenigingen de neiging heeft star te worden. Dan gaat het er meer om wie er gelijk heeft en wie het het beste weet, dan om samen verder te komen.'

Maar dat betekent zijns inziens nog niet dat de vereniging ten dode is opgeschreven. 'Als mensen een werk als De filosofie van de vrijheid niet meer willen lezen,' bepleit Ruyter, 'kan het een optie zijn het verhaal aan hen te vertellen. Ik kan me best voorstellen dat mensen straks leven met de lessen van Rudolf Steiner, terwijl zijn naam langzaam aan in de vergetelheid raakt. Ik weet niet of dat erg is. Bovendien, wees eerlijk, er zijn meer mensen die inspirerend zijn dan alleen Rudolf Steiner. Maar dat wil niet zeggen dat ik me zal afkeren van de vereniging. Ik blijf lid.'

Artikel uit: **Motief, maandblad voor antroposofie** - nr. 76, juli/augustus 2004

© Antroposofische Vereniging in Nederland

www.antroposofie.nl